

скої травми. Она была вызвана сложными межнациональными отношениями между украинцами и поляками, вынужденным расставанием их с исконными землями предков, нарушением принципа «добровольности» при переселении, резким падением материального благосостояния. Все это сопровождалось потерей родных, страхом, унижениями и т.д. Сломленные психологически люди вынуждены были дать согласие на переселение, тяжело перенесли переезд и социально-экономическую адаптацию в Украине. Травму исторической памяти углубила историческая политика советской власти в публичной сфере. Это вызывает необходимость анализа травм прошлого, преодоления «разрыва памяти» и официальной исторической концепции формирования государственной территории и утверждения культуры памяти в Украине, в том виде, в каком она существует в Западных странах.

Ключевые слова: переселение, депортация, советско-польская граница, лемки, украинцы-переселенцы, «устная история», историческая память.

SUMMARY

PRESSURE POINTS IN THE HISTORICAL MEMORY OF UKRAINE: UKRAINIANS POLISH RESETTLEMENT 1944 – 1946 YEARS IN THE EVIDENCE OF WITNESSES

T. Pron (Mykolayev)

The article analyzes the memory of Ukrainians expelled from Poland to Ukraine after the Soviet-Polish bordering in the final stages of World War II. The sources for the studies were as published, and first introduced in the historical narrative «oral» history. Received confirmation of the idea of applying the «settlers» deep psychological trauma. It was caused by complex ethnic relations between Ukrainians and Poles forced parting with their ancestral lands and ancestral violation of the principle of «voluntary» resettlement, a sharp fall in living standards. This was accompanied by the loss of loved ones, fear, humiliation, etc. Broken psychologically people were forced to agree to relocation and suffered heavy social and economic adaptation in Ukraine. Historical memory of the trauma deepened historical policy of Soviet power in the public sphere. This calls for analysis of the injuries of the past, overcome the «memory gap» and the official historical concept of the formation of the state territory and a culture of memory in Ukraine, in the form in which it exists in Western countries.

Keywords: migration, deportation, the Soviet-Polish border, Lemkos, Ukrainian settlers, «oral» history, the historical memory.

УДК 930.25: 94 (477.87) "1946/1950"

ВТРАЧЕНІ ДОКУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ З ПИТАННЯ РАДЯНІЗАЦІЇ ЗАКАРПАТТЯ 1946 – 1950 рр.

Мищанин В.В. (Ужгород)

У статті йдеться про документи, вилучені із Державного архіву Закарпатської області, які стосуються перших років радянзації Закарпаття. Вказується на причини їх вилучення і можливості відновлення втраченої інформації.

Ключові слова: архівні документи, джерела, ДАЗО, компартія, радянська, Закарпаття.

Джерельний матеріал з фондів ДАЗО з проблеми радянзації Закарпаття перших повосенних років можна згрупувати за тематичним принципом. У цьому контексті чіткіше простежуються основні напрями і механізми реалізації партійно-радянської політики, спрямованої на якнайшвидше влиття Закарпаття до складу Радянського Союзу.

Аналіз загального масиву архівних документів засвідчує, що майже в кожному із фондів ДАЗО містяться наступні тематичні блоки матеріалів щодо механізмів формування і реалізації політики радянзації краю в 1946-1950 рр.

По-перше, документи центральних і республіканських партійно-радянських органів, які визначали і директивно встановлювали головні завдання партійно-державної політики в СРСР, Україні та в розрізі регіонів, в т. ч. Закарпатті. Наприклад, у фонді П-1 окремими справами виділено постанови і директивні листи ЦК КП(б)У і Ради Міністрів України з різних питань соціалістичного будівництва. Відповідно, в якості зворотного зв'язку, тут же містяться інформації Закарпатського обкому Компартії до центральних партійних органів про виконання їх рішень.

По-друге, директивні матеріали обласних партійних і державних органів районним

(окружним) партійним і виконавчим комітетам з цих питань та інформації з місць про виконання директив.

Крім цього, ще одне тематичне групування наявних архівних матеріалів можна здійснити за видами і напрямками партійно-політичної роботи:

1) документи з економічної політики та аграрно-виробничих питань;

2) ідеологічна і агітаційно-пропагандистська робота;

3) організаційно-партійна і кадрова робота.

Як бачимо, навіть з характеристики невеликої кількості фондів ДАЗО, перерахованих вище, джерельна база вивчення проблем повоєнної історії Закарпаття може бути набагато ширшою. Тому самообмеження досліджень з історії краю другої половини 1940 – 1950-х років тільки узагальненими фондами П-1 і Р-195 не має логіки і об'єктивних підстав, але може бути суб'єктивно пояснене, по-перше, тим, що значна частина опублікованих робіт з історії повоєнного Закарпаття побудована за наперед заданою дослідником або запозиченою десь схемою і документальний матеріал використовується лише для ілюстрації надуманих інтелектуальних конструкцій автора. А найпростіше знайти узагальнюючі аргументи для уже попередньо сформульованих висновків в узагальнюючих фондах регіональної партійної та державної влади. Це не потребує додаткових зусиль і тривалого часу для співставлення і критичного аналізу документальних джерел. Хоча кожному неупередженому досліднику добре відома характерна для радянської доби закономірність ретушування або «покращення» документів у ході руху їх знизу вгору по щаблях партійно-бюрократичної структури. Головним для партійних і господарських функціонерів було вчасно відрепортувати вищому за рангом парторгану навіть за рахунок приписок. А роздування даних про ріст промислового і сільськогосподарського виробництва взагалі було хронічною хворобою радянської системи. Про це свідчить просте порівняння початкових – з місць і кінцевих – на рівні області статистичних даних, які містяться в архівних документах.

По-друге, вивченням історії Закарпаття перших повоєнних років займаються переважно одні й ті ж вчені, які спеціалізувалися на темі і в радянські роки. Тоді навіть «вірних лєнінців» лише дозвано допускали знайомитися із документальним матеріалом, який зберігався в обласному партійному архіві. Та й самі вони не завжди бажали знати, що тут, крім документів обкому компартії, містяться матеріали всіх первинних партійних організацій. Тільки компартія мала монополію на історичну правду і істину. Її функціонери визначали, що саме з наявних архівних матеріалів можуть вивчати

вчені. Ті, у свою чергу, випадково знайшовши документи з фактами, які не вписувалися в русло офіційної концепції, наприклад, про опір населення Закарпаття політиці колективізації, лише занотовували їх для себе. Зараз же є змога оприлюднити такі матеріали. І подеколи «гарячі» факти публікуються дослідниками зі старого багажу – без звірки із теперішнім групуванням фондів, описів і справ у ДАЗО.

Наша тривала робота над документами обласного архіву показала [50; 51; 52; 53], що досить вагома частина документальних матеріалів за досліджуваній період значиться «вибулими». Чимало із них безпосередньо стосується різних аспектів політики радянізації Закарпаття 1946-1950 рр. Аналіз описів – списків справ засвідчує, що в ДАЗО впродовж 1970-1991 рр. було здійснено, принаймні, три рази ретельний перегляд і вилучення матеріалів.

Перший – у 1973 р., коли із партійних фондів відібрали «малозначимі» матеріали і відправили як макулатуру на переробку, хоча будь-який архівний документ – важливий з погляду історичної пам'яті і його знищення є щонайменше варварством. Не можемо аргументовано стверджувати, але гадаємо, що таке вилучення було пов'язано насамперед із створенням з початку 70-х років культу Л.І.Брежнєва, який «ощасливив» Закарпаття своєю присутністю в 1944 р. Небажані документальні свідчення про генсека навряд чи могли залишатися в архіві.

Другий – на початку жовтня 1990 р., коли цілеспрямовано вилучався весь матеріал, що стосувався взаємодії партійних і репресивних органів, персональних справ керівних державних і партійних кадрів тощо. Безумовно, він знищений і зник безповоротно. Уваги заслуговує дата цієї «ревізії» – жовтень 1990 р. Тобто, ще майже за рік до розпаду СРСР, заборони КПРС і КПУ (після серпневого 1991 р. путчу «ГКЧП») та усамостійнення України. В цей час загострилася політична боротьба у Верховній Раді між прибічниками курсу на підписання нового союзного договору та народно-демократичною опозицією. 1 жовтня 1990 р. почався політичний страйк у низці регіонів України. 2 жовтня 1990 р. в Києві почалося голодування студентів, деякі вимоги яких напряму стосувалися комуністичної партії: перевибори до Верховної Ради на партійній основі, відмова від підписання нового союзного договору, націоналізація майна КПРС і ВЛКСМ на території України. В таких умовах, уже тоді «заміталися хвости» і комуністичний режим усвідомлено знищував документальні свідчення про свою незаконну і каральну діяльність та компрометуючий компартійну номенклатуру матеріал, в тому числі й за період 40 – 50-х років ХХ століття.

Але найцікавіше, що третє з відомих нам вилучень архівних матеріалів із фондів ДАЗО

відбулося 16 серпня 1991 р. – всього за три (!) дні до путчу ГКЧП 19-21 серпня 1991 р. Просто так співпасти акція чистки архіву з путчем навряд чи могла. Видається, що творці та виконавці путчу самі наперед не вірили у можливість реанімації компартійної диктатури, вважали виступ приреченим і готувалися до найгіршого. В ході серпневого 1991 р. вилучення і знищення архівних матеріалів підчищено було навіть фонди районних комуністичних комітетів, наприклад, Мукачівського [48; 49]. Всі ми знаємо і той факт, що потрапити працювати в державний, чи тим паче, партійний архів простому смертному було неможливо. До роботи в архівах, крім партійних працівників, мали обмежений доступ і науковці. Що можна говорити про об'єктивність їх творінь, особливо що стосувалося радянського періоду, коли допуску до головних документів вони не мали. Та й писати слід було за заданим алгоритмом. Так, під грифом «в читальний зал не видавати» знаходилася майже вся протокольна частина: із 114 засідань бюро обкому 1946 р. в читальний зал не видавалося 66 справ. Це ж стосувалося і деяких матеріалів до протоколів, зокрема «довідки-суб'єктивки», а також стенограми протоколів обласних партійних активів [2; 3]. Подібна ситуація стосувалась і наступних років. Обмеження стосувалося 52 протоколів засідань бюро обкому КП(б)У 1947 р., 32 протоколів 1948 р., 46 протоколів 1949 р., а також протоколи пленумів обкому партії та обласних партконференцій [22; 23; 24; 25; 26; 27; 38]. Засекреченими виявилися навіть звіти про роботу обкому за 1946 р. [4; 5].

У 1990 р. найбільшу чистку документів було зроблено у Фонді П-1, насамперед в матеріалах таємної частини особливого сектору обкому партії. З цієї збірки методично – рік за роком вилучалися матеріали про діяльність комуністів на Закарпатті в перші повоєнні роки. Відповідно до актів № 2 від 08.10.1990 р. та № 3 від 10.10.1990 р. в першу чергу вилучалися документи, які стосувалися діяльності радянської каральної системи щодо приборкання українського національно-визвольного руху [6; 7; 8; 11; 31; 32], селянських виступів, колгоспного будівництва [29; 39; 40] та інших фактів відкритого прояву невдоволення населенням Закарпаття комуністичним режимом [28]. Вилучили також матеріали про діяльність влади у сфері релігії, зокрема інформації, доповідні записки органам МДБ про антирадянську діяльність деяких священників, звіт уповноваженого Ради у справах релігійних культів при Раді Міністрів СРСР по Закарпатській області обкому КП(б)У [9; 12; 15; 30]. «Замітали сліди» комуністи і в тих справах, які стосувалися роботи з інтелігенцією, зокрема у щойно створеному Ужгородському державному університеті [13] та особами, які «скомпрометувалися» в часи війни

[33], а також доповідні записки, інформаційні повідомлення управлінь МДБ, МВС, облпрокуратури про оптацію із області громадян чеської, словацької, угорської національності [14]. Згадані документи містилися у двох відділах – Особливий сектор (секретна частина та сектор партійної інформації) і відділі пропаганди і агітації.

Проте не оминула чистка й інші відділи і сектори – сектор партійної інформації [34], відділ адміністративних органів [42; 43; 44], навіть відділ сільського господарства [41]. Що стосується останнього, то з нього вилучалися листи колгоспників, селян-одноосібників з питань колективізації сільського господарства. І взагалі, комуністи знищили майже всі листи із зверненнями і скаргами громадян на представників партійної і радянської влади [16; 45; 46]. За нашими підрахунками лише за 1947 рік знищено 10 справ подібного змісту загальним обсягом понад чотири тисячі аркушів.

Зазнав серйозної чистки і військовий відділ. Були вивезені справи, які стосувалися військово-оборонних питань і представляли на той час державну таємницю [10; 18; 19; 36]. Але разом з ними нищилися і ті, які могли у негативному плані показати перебування Червоної Армії в краї у перші повоєнні роки, зокрема, що стосувалися взаємовідносин військовослужбовців з місцевим населенням, питання втечі закарпатських учнів із ремісничих училищ Донбасу, призовів у школи ФЗН, Радянську Армію, діяльності винищувальних батальйонів тощо [1; 20; 21; 47; 35; 37].

Загалом, за нашими підрахунками, лише із фонду П-1 Державного архіву Закарпатської області було вилучено 83 справи із 1457 за період 1946-1950 рр. Чи є можливість відновлення втраченої інформації? Так, є. Вилучення відбувалося досить поспішно (із 8 по 10 жовтня 1990 р.), а тому деякі справи просто не помітили. Як приклад можемо назвати справу, яка, судячи із опису, збереглася – «Справки инструкторов отдела горкомов и окружкомов КП(б)У, органов МГБ и МВД о бандпроявлениях, политическом настроении населения, нарушениях социалистической законности, компроматериалов на отдельных коммунистов» [17]. Також більше «таємної» інформації можна взяти з інших фондів, яким організатори чистки архіву приділили менше уваги.

Таким чином, радянська комуністична система свідомо звужувала джерельно-архівну базу вивчення історичного минулого Закарпаття. Однак повністю нівелювати документальну історичну спадщину не змогла. Тому у фондах ДАЗО містяться ще важливі неопубліковані документи, в тому числі з радянської краю другої половини 1940-х років. Це ще раз підтверджує

необхідність вивчення документальної бази ДА-ЗО з метою написання об'єктивної історії краю.

1. Информации, справки, донесения горкомов, окружкомов КП(б)У, военных отделов по выполнению постановлений бюро обкома партии о призывах в школы ФЗО, Советскую Армию, деятельности истребительных батальонов, обществ физкультуры и спорта, Красного креста, Осовавиахаима. 05.02.1947-26.11.1947 // Ф. П-1: Закарпатський обком Компартії України. – Оп. 1. – Спр. 40. – Арк. 1-91. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
2. Стенограммы протоколов № 1, 2 областных партийных активов «Об итогах выборов в Верховный совет СССР и задачах парторганизаций в связи с выступлением тов. Сталина» 9 февраля 1946 г. «Итоги февральско-мартовского Пленума ЦК КП(б)У и задачи большевиков Закарпатья». 21.02. 1946-09.03.1946 // ДАЗО. – Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 69. – Арк. 1-147.
3. Стенограммы протоколов № 3, 4 областных партийных активов «Об итогах Сессии Верховного Совета СССР и задачах парторганизаций области», «Об итогах майского Пленума ЦК КП(б)У «Состояние культурно-просветительной работы в городах и округах области». 06.04. 1946-27.05.1946 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 71. – Арк. 1-221.
4. Отчет о работе обкома КП(б)Украины за 1946 год // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 1-126.
5. Отчет о работе обкома КП(б)Украины за 1946 год // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 84. – Арк. 1-101.
6. Информации, справки обкома в ЦК КП(б)Украины о фактах бандпроявлений, чрезвычайных происшествиях, и о политическом настроении населения в области. 03.04.1946-10.12.1946. // Ф. П-1. – Оп.1. – Спр. 85. – Арк. 1-55. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
7. Информации, оргинструкторского отдела о бандпроявлениях, чрезвычайных происшествиях, политическом настроении в области. 14.01.1946-10.12.1946. // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 86. – Арк. 1-68. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
8. Сообщения органов МБГ, МВД о фактах бандпроявлений и чрезвычайных происшествиях в области. 24.01.1946-17.11.1946. // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 88. – Арк. 1-41. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
9. Информации, справки отдела в ЦК КП(б)Украины, уполномоченного совета по делам православной церкви при СМ СССР по Украинской ССР, окружкомов КП(б)У обкома партии о политических настроениях населения и духовенства в связи с национализацией монастырских земель, арестом пособников немецкого фашизма митрополита Слепого и др., о землепользовании православных священников. 06.03.1946-04.11.1946 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр.100. – Арк. 1-55. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
10. Планы работы отдела. 1946 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 160. – Арк. 1-34. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
11. Информации обкома партии, оргинструкторского отдела ЦК КП(б)У о фактах бандпроявлений, чрезвычайных происшествиях и политическом настроении в области. 29.04.1947-27.12.1947 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 247. – Арк. 1-41. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
12. Справки, докладные записки, информационные сообщения управления МГБ о религиозной ситуации, антисоветских действиях некоторых служителей религиозных культов. 08.02.1947-11.11.1947 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 254. – Арк. 1-26. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
13. Справки-характеристики управления МГБ на преподавательский состав Ужгородского госуниверситета, ответственных работников органов и организаций культуры, просвещения, писателей области. 20.08.1947-10.11.1947 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 257. – Арк. 1-16. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
14. Докладные записки, информационные сообщения управлений МГБ, МВД, облпрокуратуры об оптации из области граждан чешской, словацкой, венгерской национальности, фактах нарушений государственной границы, естественном движении населения. 07.01.1947-23.01.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 258. – Арк. 1-54. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
15. Отчет уполномоченного Совета по делам религиозных культов при Совете Министров СССР по Закарпатской области обкома КП(б)У о работе за второй квартал 1947 г. 14.01.1947-03.07.1947 // Ф. П-1. – Оп.1. – Спр. 260. – Арк. 1-17. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
16. Переписка с ЦК КП(б)У, окружными комитетами партии, редакцией газеты «Правда» по вопросу рассмотрения писем и жалоб трудящихся. 06.11.1946-27.11.1947 // Ф. П-1. – Оп. . – Спр. 266. – Арк. 1-28. (Выбыло. Акт № 3 от 10.10.1990).
17. Справки инструкторов отдела горкомов и окружкомов КП(б)У, органов МГБ и МВД о бандпроявлениях, политическом настроении населения, нарушениях социалистической законности, компроматериалов на отдельных коммунистов. 21.01.1947-15.12.1947 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 305. – Арк. 1-119.
18. Информации, справки, докладные записки отдела о его работе, размещении воинских частей. 12.02.1946-31.12.1946 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 400. – Арк. 1-42. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
19. Годовой и полугодовой отчеты обкома партии ЦК КП(б)У о работе отдела за 1947 год. 13.08.1947-декабрь // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 401. – Арк. 1-61. (Выбыло. Акт. № 2 от 08.10.1990).
20. Справка, докладная записка отдела о проведении в области призыва в ряды Советской Армии, школы ФЗО. Директивные письма. 01.03.1947-25.12.1947 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 404. – Арк. 1-21. (Выбыло.

- Акт № 2 от 08.10.1990).
21. Переписка отдела с военными органами, воинскими частями о нарушениях социалистической законности, отдельных злоупотреблениях военнослужащих и т.д. и мерах по их пресечению. 20.12.1946-09.12.1947 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 405. – Арк. 1-196. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 22. Протокол I областной партийной конференции 24.02.1948-26.02.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 482. – Арк. 1-405.
 23. Стенограмма I пленума обкома КП(б)У. 26.02.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 487. – Арк. 1-20.
 24. Протокол I пленума обкома КП(б)У. 26.02.1948. // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 488. – Арк. 1-6.
 25. Протокол II пленума обкома КП(б)У / русск. 1 экз. / 18.03.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 489. – Арк. 1-152.
 26. Протокол III пленума обкома КП(б)У / 1 экз., русск. / 07.06.1948-08.06.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 491. – Арк. 1-390.
 27. Протокол IV пленума обкома КП(б)У / русск. 1 экз. / 25.10.1948-26.10.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 493. – Арк. 1-243.
 28. Информации, отчет обкома партии в ЦК КП(б)Украины о ходе выполнения постановления ЦК КП(б)Украины от 28 января 1948 г. «О состоянии и мерах по укреплению социалистической законности, советского правопорядка в Украинской ССР». 25.06.1948-07.08.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 575. – Арк. 1-23. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 29. Информации обкома партии ЦК КП(б)Украины о выполнении постановления ЦК КП(б)У от 1-го июля 1948 г. «Об улучшении массово-политической работы, дальнейшем развитии колхозного строительства и ликвидации остатков банд украинско-немецких националистов в западных областях УССР». 06.08.1948. // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 576. – Арк. 1-11. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 30. Информации, справки работников обкома, окружкомов партии, органов МГБ и МВД об антисоветской деятельности некоторых служителей культа. 15.03.1948-12.08.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 585. – Арк. 1-18. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 31. Информации работников обкома, окружкомов партии, о террористических актах банд ОУН на территории области. 26.07.1948-20.08.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 586. – Арк. 1-23. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 32. Справки, докладные записки, спецдонесения органов МВД о бандпроявлениях ОУН на территории области. 05.03.1948-14.12.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 587. – Арк. 1-39. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 33. Заявления, письма граждан скомпрометировавших себя в годы Великой отечественной войны и занимающих ответственные должности и материалы по их рассмотрению. 12.01.1948-28.12.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 590. – Арк. 1-112. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 34. Информации окружкомов партии о выполнении Постановления ЦК КП(б)У от 01.06.1948 г. «Об улучшении массово-политической работы, дальнейшем развитии колхозного строительства и ликвидации остатков банд украинско-немецких националистов в западных областях Украины». 10.08.1948-07.10.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 645. – Арк. 1-34. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 35. Планы работы, информации, справки работников отдела по вопросам военной работы, взаимоотношений воинских частей с местными партийными, советскими органами и гражданским населением. 16.01.1948-29.11.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 732. – Арк. 1-130. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 36. Информации, справки горкомов, окружкомов партии по военным вопросам. 24.01.1948-28.12.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 733. – Арк. 1-136. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 37. Переписка обкома партии с командованием ПрикВО, 38-й армией, соединениями и частями дислоцированными на территории области по хозяйственным и квартирным вопросам, с партийными органами Донбасса по вопросам дезертирства учащихся ремесленных училищ. 08.01.1948-16.12.1948 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 734. – Арк. 1-212. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 38. Протокол II областной партийной конференции 08.01.1949-10.01.1949 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 816. – Арк. 1-185.
 39. Справки, докладные записки МГБ, МВД о фактах антиколхозных и антисоветских выступлений кулацких и других антисоветских элементов. 14.01.1949-27.10.1949 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 907. – Арк. 1-37. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 40. Докладные записки, сообщения облпрокуратуры и суда об отдельных случаях проявления антисоветских выступлений кулацких элементов в селах Колчино, Шелестово, Угля. 11.07.1948-04.01.1949 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 908. – Арк. 1-54. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 41. Письма колхозников, крестьян-единоличников по вопросам коллективизации сельского 24.02.1949-17.12.1949 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 1097. – Арк. 1-29. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 42. Информации, справки, докладные записки работников отдела о работе административных органов. 14.01.1949-03.12.1949 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 1115. – Арк. 1-68. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
 43. Информации, справки органов КГБ по оперативным сводкам. 16.02.1949-08.12.1949 // Ф. П-1. – Оп. 1.

- Спр. 1116. – Арк. 1-35. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
44. Информации, справки, докладные записки органов суда и прокуратуры о состоянии прокурорского надзора и судопроизводства. 12.01.1949-27.12.1949 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 1118. – Арк. 1-125. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
45. Справки и докладные записки о результатах проверки жалоб и заявлений граждан. Т.І. 05.01.1950-01.11.1950 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 1254. – Арк. 1-221. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
46. Справки и докладные записки о результатах проверки жалоб и заявлений граждан. Т.ІІ. 05.01.1950-27.10.1950 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 1255. – Арк. 1-157. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
47. Переписка обкома партии с командованием ПрикВО, частями Советской Армии, дислоцированными в Закарпатье, о взаимоотношениях военнослужащих с местным населением и по хозяйственным вопросам. 10.02.1950-16.12.1950 // Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр.1457. – Арк. 1-126. (Выбыло. Акт № 2 от 08.10.1990).
48. Характеристики о состоянии колхозов Мукачевского округа за 1947 год (1947 г.) // Ф. П-9: Мукачевский районный комитет Коммунистической партии Украины Закарпатской области (Мукачевский РК КПУ). – Оп.1. – Спр.18. – Арк 1-75. (Уничтожено ЭПК №18 16.08.1991 г.).
49. Справки, информации отдела и протоколы звеньевых колхозов по вопросам: о мероприятиях по подготовке весеннего сева, прополочной и уборочной кампании, о подъеме общественного животноводства, о работе парторганизаций по обеспечению выполнения колхозниками, бригадами, звеньями и МТС обязательств взятых в письме Сталину, о выполнении хлебозаготовок по округу, о мерах по улучшению, организации, повышению производительности оплаты труда в колхозах, о партийно-организационной работе первичных парторганизаций округа и другие (19.01.1946-28.10.1948) // Ф.П-9. – Оп.1. – Спр.46. – Арк. 1-52. (Уничтожено ЭПК №18 16.08.1991 г.).
50. Мищанин В. Нові архівні документи про аграрну політику на Закарпатті 1944-1950 рр. // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – Випуск 7. – Ужгород: Видавництво В.Падяка, 2000. – С.174-178.
51. Мищанин В. Колективізація на Закарпатті. Нові документи // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – Випуск 17. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла» 2006. – С.14-23.
52. Мищанин В. Документи Державного архіву Закарпатської області про аграрну політику на Закарпатті в 1944 – 1950 рр. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. І.С. Зуляка. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2008. – Вип 3. – С. 337-340.
53. Мищанин В. Нові документи про колективізацію на Закарпатті 1946-1950 рр. // Русин: Международный исторический журнал. – Кишинев, 2008. – № 2 (16). – С. 144-154.

РЕЗЮМЕ

УТЕРЯННЫЕ ДОКУМЕНТЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО АРХИВА ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ ПО ВОПРОСУ СОВЕТИЗАЦИИ ЗАКАРПАТЬЯ 1946 – 1950 гг.

Мищанин В.В. (Ужгород)

В статье речь идет об изъятии документов из Государственного архива Закарпатской области, которые касаются первых годов советизации Закарпатья. Указывается на причины их изъятия и возможности восстановления утерянной информации.

Ключевые слова: архивные документы, источники, ГАЗО, компартия, советизация, Закарпатье.

SUMMARY

LOST DOCUMENTS OF THE STATE ARCHIVES OF TRANSCARPATHIAN REGION ON THE ISSUE OF SOVIETIZATION 1946 – 1950

V. Mischanyan (Uzhhorod)

The article deals with seized documents from the State Archives of Transcarpathian region concerning the early years of sovietization of Transcarpathia. It outlines the reasons for their removal and the possibility of expand of lost information.

Keywords: archival documents, sources, State Archives of Transcarpathian region, Communist Party, sovietization, Transcarpathia.